

УДК 378.147:373.2.011.3-051

Бахмат Н. В.

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

У статті розкрито один із сучасних підходів у підготовці педагогів дошкільної освіти, складником якої є здатність використовувати відкриті електронні освітні ресурси у фаховій діяльності. Окреслено можливості та досвід використання Соціальної Освітньої 3-D Мережі «Універсальний освітній простір «ACCENT»», як потужного, динамічного, відкритого, гнучкого інноваційного е-механізму для підвищення якості навчання та кваліфікації педагогічних працівників України.

З метою підсилення ефективності навчання запропоновано практику впровадження інформаційних технологій у процес засвоєння майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти дисциплін професійної підготовки, зокрема вивчення вибіркової навчальної дисципліни підготовки магістра «Організація професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах інноваційного освітнього середовища», де передбачено інтеграцію засобів, що забезпечують інтерактивність освітнього процесу: OneNote, Skype, GoogleDisk, OneDrive (Word, Excel, PowerPoint), Dropbox, особистий сайт викладача, OneNote тощо. Означено, що використання відкритих електронних освітніх ресурсів сприятиме підвищенню якості освіти, ІТ-компетентності суб'єктів освітнього процесу, реалізації системи неперервного впровадження ІТ в освітню систему України.

Ключові слова: фахова підготовка, засоби навчання, універсальний освітній простір «ACCENT», mobiSchool, інноваційне освітнє середовище.

У Національній стратегії розвитку освіти України серед пріоритетних завдань виділяється «виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, консолідації усіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості [5]. Інформатизація освіти орієнтує на вдосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки, тому значна увага розробників нових стандартів вищої освіти України, наукових досліджень учених і практиків приділяється саме формуванню професійних декларативних і процедурних знань, професійних умінь і навичок майбутніх фахівців, зокрема і вихователів дошкільної освіти, серед яких є вміння «впроваджувати перспективні розвивальні та інформаційно-комунікаційні технології виховання і навчання в освітньому процесі

дошкільного навчального закладу, передбачати їх освітній ефект та оцінювати досягнуту результативність» [7].

На сучасному етапі розвитку освіти продовжується робота, спрямована на реалізацію державних програм, орієнтованих на: інформатизацію та комп'ютеризацію дошкільних закладів освіти, закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти, впровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті і науці; забезпечення закладів сучасними засобами навчання з навчальних дисциплін; роботу з обдарованою молоддю тощо.

Тому Україні потрібні педагоги, здатні систематично, логічно та системно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), що відкриває доступ до застосування сучасних педагогічних технологій. Завдяки резервам, які забезпечуються впровадженням ІКТ в освітній процес, система освіти змінює авторитарну педагогіку гуманістичною, де створюються можливості для врахування й розвитку особливостей кожного фахівця у галузі освіти як особистості. Такі підходи в педагогіці забезпечують майбутнім педагогам право на унікальність та мобільність.

Наукове обґрунтування особливостей професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти представлено у працях Л. Артемової, С. Белкіної, А. Богущ, Н. Гавриш, О. Дубасенюк, Т. Жаровцева, А. Залізник, Л. Коваль, О. Кононенко, І. Княжева, К. Крутій, Н. Левінець, В. Нестеренко, Т. Поніманської та ін.

Науковці І. Мардарова, С. Дяченко, О. Ліннік та інші займаються розробкою навчальних дисциплін, які забезпечують формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів дошкільної освіти («Використання комп'ютерних технологій у роботі вихователів дошкільних навчальних закладів», «Методика використання персонального комп'ютера в дошкільних закладах», «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті», «Електронне портфоліо вихователя ДНЗ», «STEM-освіта в ДНЗ» тощо).

Готовність майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти до використання ІКТ та комп'ютерних технологій у закладах освіти розкрито в дослідженнях Н. Диканської, С. Дяченко, Ю. Горвіц, О. Зворигіної, Н. Кирстої, Н. Лисенко, О. Майбороди, В. Могільової, В. Моторіна, С. Новосолової, С. Пейперта, О. Разинкіна, О. Трофимова та інших.

У той же час недостатньо досліджено проблему підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти до використання ІКТ, зокрема відкритих електронних освітніх ресурсів.

Інноваційні тенденції розвитку освіти спонукають дослідників до вивчення проблеми використання відкритих електронних освітніх ресурсів (ВЕОР), що відбувається в умовах неперервного розвитку педагогічної науки та теоретичних основ інформатизації освіти, яка зумовлює необхідність відповідної підготовки майбутніх педагогічних працівників ЗДО. ВЕОР надають доступ користувачам (зокрема майбутнім вихователям) до навчально-методичних матеріалів курсів, модулів, підручників, посібників, відео, тестів, програмного забезпечення та інших інструментів, матеріалів або методів, що використовуються для підтримки доступу до знань з фахових дисциплін у вищій школі [2].

Проаналізувавши стан функціонування системи фахової підготовки вихователів ЗДО з урахуванням інформатизації освіти у професійній діяльності, з'ясовано, що типовим для навчальних дисциплін у закладах вищої освіти (ЗВО) є підхід, коли в роботі із здобувачами вищої освіти реалізуються лише програми початкової комп'ютерної підготовки. При цьому недостатньо розробленим є предметний складник – специфіка використання ВЕОР у професійній діяльності педагогів, поглиблене використання Інтернет-ресурсів в освіті, проектування та створення електронного портфоліо, розміщення якого в мережі Інтернет сприяє поширенню й удосконаленню досвіду з іншими фахівцями тощо [1].

На наш погляд, одним із сучасних підходів до вдосконалення системи підготовки вихователів ЗДО є використання ВЕОР.

Міністр освіти та науки України Лілія Гриневич на одному із засідань наголосила, що «Освіта хотіла би побачити нові стандарти змісту освіти і велику електронну освітню платформу, куди може зайти будь-хто: вчитель, вихователь, батько і дитина, і знайти там для себе цікаві й сучасні освітні матеріали. Педагоги – з методик викладання, батьки і діти – з допоміжних матеріалів». За словами міністра, без такого об'ємного ресурсу освіта в багатомільйонній країні ще довго буде відірваною від сучасності. «Якщо ми зробимо таку платформу – це буде наш реальний результат за п'ять років» [4].

Додаючи аргументи на користь терміновості розв'язання зазначеної проблеми слід зауважити, що: в Україні загострюється нагальна потреба в засобах навчання (зокрема електронних освітніх ресурсів – ЕОР) – їх обмаль (особливо в системі дошкільної); вітчизняні працівники дошкілля мають величезні об'єми власних безцінних авторських напрацювань, які можна викласти на єдиному унікальному ресурсі; виокремилася потреба в розробленні доступної, зрозумілої та легко адаптованої системи підвищення кваліфікації вихователів ЗДО.

Наявність ВЕОР має відображати рівень розвитку України, яка знаходиться на шляху до Євросоюзу, та, зокрема, рівень розвитку її системи освіти. Розробка ВЕОР буде об'єднуватиме сайти всіх закладів освіти та всі електронні бібліотеки; містити систему дистанційного навчання та підвищення

кваліфікації; інформаційно-громадську систему для залучення освітніх організацій, стейкхолдерів (індивідуумів та їх груп, які або самі впливають на організацію, або відчувають на собі її вплив); спрощений інструментарій розвитку ІТ-компетентності вчителів та дітей дошкільного віку.

В останні роки розробниками ІТ пропонується широкий спектр інструментарію та систем, призначених для створення ВЕОР та використання у системі вищої освіти. Рішеннями, що дадуть змогу створювати ВЕОР, впровадження яких поліпшуватиме результативність освітнього процесу, не потребуючи при цьому додаткових матеріальних затрат, вважаємо можливості використання Web-технологій унікальної Соціальної Освітньої 3-D Мережі «Універсальний освітній простір «ACCENT»» [3]. Тобто є діючий прототип окресленої електронної освітньої платформи, який за висновком Науково-методичної комісії з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (протокол №1 від 30.05.2016 року, лист ІМЗО №21/12-Г-287 від 02.06.2016 р.) рекомендовано до використання в різних ланках системи освіти.

Ресурс розроблено відповідно до положення Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015; Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 та Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року, затвердженої рішенням Київської міської ради від 15.12.2011 № 824/7060.

Діюча модель електронної освітньої платформи є потужним, динамічним, відкритим, гнучким інноваційним е-механізмом для підвищення якості навчання та кваліфікації педагогічних працівників України за різних організаційних форм в синхронному та асинхронному режимах.

Розроблений ВЕОР, як комп'ютерна програма, функціонує в мережі Internet, є основою для розміщення необмеженої кількості інформаційних ресурсів і послуг у неперервній освіті. Вхід до нього може здійснюватися з будь-якого пристрою, що має доступ до мережі Internet (персонального комп'ютера, ноутбука, планшета, телефону тощо). Ресурс містить ІТ-інструментарій для створення підпорядкованих ЕОР: е-середовища – «адитивного електронного простору» закладу освіти будь-якого рівня; електронного навчального кабінету педагога – е-НК; електронних підручників, посібників, словників, довідників, презентацій, розробок до занять та тем тощо; WEB-бібліотеки; ЕОР організації та підтримки очного, заочного, екстернатного навчання та організації і проведення дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації освітян країни та осіб, що проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції.

Практичний досвід роботи у системі підготовки педагогічних працівників дозволяє констатувати, що використання відкритих мережевих ресурсів дає підвищення якості освіти, ІТ-компетентності суб'єктів освітнього процесу, реалізацію системи неперервного впровадження ІТ в освітню систему України.

Одним із прикладів успішного розроблення та впровадження такого ВЕОР можна вказати web-прототип навчально-виховного комплексу (НВК) «ШДС «Лісова казка» – гімназія «Апогей»» – «Система дистанційного навчання гімназії «Апогей»», який розгорнуто на основі mobiSchool [6]. Перевагами застосування ВЕОР є доступність, зрозумілість та візуалізація інструментарію, його багатofункціональність, наявність системи управління навчанням як окремого учня, так і групи учнів, неперервна online та offline підтримка.

Якщо ж говорити про створення єдиної електронної освітньої платформи (електронний освітній простір) України, то вона відкриватиме такі можливості для педагогів: приєднання до соціальної освітньої мережі; особистий електронний навчальний кабінет, адаптований до індивідуальних потреб; Web-бібліотека навчальних та навчально-методичних матеріалів; доступні, зрозумілі інструменти для організації проведення дистанційного навчання та підвищення кваліфікації; електронні освітні ресурси, що знаходяться в нормативно-правовому полі та є дозволені або рекомендовані МОН України для використання в освітньому процесі; професійна допомога щодо створення та використання методичного наповнення власного електронного навчального кабінету; легкий та простий доступ до постійно поновлюваної бази знань.

Стратегія майбутнього просування ACCENT полягає в активному залученні всіх користувачів Інтернет до інноваційного, динамічного, неперервно наповнюваного освітнього простору, який стане центральним вузлом допомоги, сприяння та підтримки розвитку галузі освіти на всіх її рівнях; площиною, де кожен користувач знайде можливість активної самоосвітньої діяльності, вибору індивідуальної траєкторії навчання за різних організаційних форм; інтегратором освітянських інноваційних ідей; потужним інтелектуальним агрегатом розвитку освіти України.

На наш погляд, у найближчому майбутньому саме ACCENT стане електронною освітньою платформою, яка є вільно доступною для всіх учасників навчально-виховного процесу (педагогів, батьків, дітей), де вони можуть не тільки знайти там для себе цікаві та сучасні освітні матеріали, а й об'єднатися в спільних інтересах, обмінюватися досвідом та співпрацювати.

Власний досвід створення хмаро орієнтованого середовища підготовки педагогів у ЗВО ґрунтувався на взаємозв'язку сучасних інноваційних освітніх парадигм; врахуванні тенденцій глобалізації та інформатизації суспільства загалом та освіти зокрема; врахуванні сучасного стану та перспектив розвитку освіти (зокрема дошкільної) зі спрямуванням на формування професійної компетентності вихователя ЗДО (знання, вміння, навички, підготовленість до діяльності у ЗДО), здатного до діяльності в конкурентному освітньому середовищі.

Зміст дисциплін професійної підготовки в нових умовах формувався згідно з дидактичними принципами та розглядався як неперервна, динамічна відкрита система, складниками якої є підсистеми, що розкривають загальне, спеціальне, особистісне та дисциплінарне спрямування із урахуванням міждисциплінарної інтеграції фахово орієнтованих дисциплін, їх змісту та форм і методів навчання, які впроваджувалися. З метою підсилення ефективності навчання ІТ автором пропонується їх впровадження у процес засвоєння майбутніми вихователями ЗДО дисциплін професійної підготовки, зокрема вивчення вибіркової навчальної дисципліни підготовки магістра «Організація професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах інноваційного освітнього середовища». Предметом вивчення навчальної дисципліни було встановлено організацію професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах інноваційного (інформаційного) освітнього середовища. Програма навчальної дисципліни «Організація професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах інноваційного освітнього середовища» складається зі змістових модулів: модернізація змісту професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах формування інноваційного освітнього середовища; методика застосування інноваційних освітніх технологій у професійній діяльності вихователя ДНЗ; організація професійної діяльності вихователя ДНЗ в умовах інноваційного освітнього середовища.

За результатами вивчення вибіркової дисципліни у здобувачів сформовано вміння визначати пріоритети інноваційного розвитку освітніх систем; аналізувати тенденції розвитку інноваційної діяльності в умовах конкуренції в освіті; планувати й організувати основні етапи інноваційного процесу; відстежувати ефективність інноваційних процесів в освіті; реалізовувати, модифікувати і розробляти педагогічні практики з використанням ІКТ у процесі вирішення професійних завдань у галузі дошкільної освіти; використовувати мультимедійні творчі середовища та інструменти для розробки навчальних матеріалів, в тому числі мережевих; використовувати мережеві програмні засоби і доступне програмне забезпечення для управління, моніторингу та оцінювання ходу та результатів освітньо-виховного процесу; оцінювати якість ЕОР, джерел та інструментів з метою їх доцільного використання; розробляти і реалізовувати освітньо-виховні заходи з використанням інноваційних освітніх технологій для досягнення конкретного навчального результату; використовувати інструменти проектування діяльності (в тому числі колективної), візуалізації ролей і подій.

До хмаро орієнтованого середовища підготовки майбутнього вихователя ДНЗ інтегровано засоби, які уможливають інтерактивність освітнього процесу: OneNote, Skype, GoogleDisk, OneDrive (Word, Excel, PowerPoint), Dropbox, особистий сайт викладача, OneNote тощо. Управління процесом підготовки та його організація відбувається як безпосередньо викладачем в умовах освітнього середовища ЗВО, так і через Електронний навчальний кабінет викладача.

Побудова у ЗВО хмаро орієнтованого середовища має базуватися на логічному, структурованому та органічному поєднанні традиційних та інноваційних засобів навчання, вимагає проектування і розробки таких технологій, які дозволяють рівномірне, послідовне оновлення освітнього процесу, доцільне заміщення та/або доповнення традиційних методів та засобів навчання, які стають малоефективними та, як наслідок, неодмінно сприяють покращанню результатів навчання.

Тому система підготовки вихователів ЗДО має враховувати сучасні тенденції розвитку освіти, однією з яких є використання ВЕОР, та ґрунтуватися на дослідженнях нових педагогічних функцій, які виникають в умовах інформатизації освіти. Використання ВЕОР сприятиме підвищенню якості освіти, ІТ-компетентності суб'єктів освітнього процесу, реалізації системи неперервного впровадження ІТ в освітню систему України.

Використані джерела

1. Бахмат Н. В. Сучасні підходи до підвищення кваліфікації вчителів початкової школи: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Методичні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи професійної освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської Інтернет-конференції / за заг. ред. Л.І. Шевчук*. Хмельницький, 2016. С. 136–141.
2. Відкриті освітні ресурси. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка URL: <http://library.kubg.edu.ua/resursi/e-resursy/resursy-vidkrytoho-dostupu/15-resursy/e-resursy/308-vidkryti-osvitni-resursy.html>. Назва з екрану.
3. Карташова Л.А. Відкритий мережевий ресурс «Accent»: інноваційні можливості для освітян. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. №5 (133). 2016. С. 3–8.

4. Лілія Гриневич перераховує зміни, які відбудуться найближчим часом в українських школах і вишах. URL: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/interview/2016/06/21/intervyu-ministra-osviti-i-nauki-ukrayini-liliyi-grinevich>. – Назва з екрану.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf. Назва з екрану.
6. Пліш І., Карташова Л., Шалда Т. Дистанційне навчання в школі: використовуємо українські інновації. *Сб. трудов XI Международной научной конференции. 29 сентября – 6 октября 2016 г., г. Иерусалим. Израиль.* С. 16–19.
7. Стандарт вищої освіти України підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти – бакалавра – з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjsy4Wk6rzdAhXS14sKHc1VB0oQFjAAegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvyscha%2Fnaukovo-metodychna_rada%2Fproekty_standartiv_VO%2F012-doshkilna-osvita-bakalavr-22.05.2017.doc&usg=AOvVaw0wBqM8qK6Cqb-YIvyA3uBY. Назва з екрану.

Bakhmat N.

MODERN TRENDS FOR PRESCHOOL EDUCATION FUTURE TEACHERS TRAINING

The article reveals one of the modern approaches in the preparation of preschool education teachers, the component of which is the ability to use open electronic educational resources in the professional activity. The possibilities and experience to the use the 3-D Social Education 3-D Network "Universal Education Space" ACCENT "as a powerful, dynamic, open, flexible innovative e-mechanism for improving the quality of education and qualifications of Ukrainian teaching staff are outlined. The resource contains an IT toolkit for creating the subordinated EOR: the e-environment – the "additive electronic space" of the education institution of any level; e-learning teacher's office – e-TO; electronic textbooks, manuals, dictionaries, guides, presentations, workshops etc.; WEB-libraries; EOR organization and support of full-time, part-time, out-of-school education and distance learning organization at the courses of the advanced training of the in-country educators and persons residing at the temporarily occupied territory of Ukraine and temporarily uncontrolled territory in the area of anti-terrorist operation.

In order to increase the effectiveness of teaching, the practice of introducing information technologies in the process of assimilating pre-school education future teachers training with the professional disciplines, in particular, the study of selective educational discipline for master's studies "Organization of the professional activity of the DNR instructor in the conditions of an innovative educational environment", provides the integration of means providing interactivity of the Educational process: OneNote, Skype, GoogleDisk, OneDrive (Word, Excel, PowerPoint), Dropbox, Personal Tutor Website, personal site of the teacher etc. The preparation process management and its organization is carried out both by a teacher directly in the educational environment of higher education institution, and through the teacher's e-learning office.

It is indicated that the use of open e-learning will contribute to improving the quality of education, IT competence of the subjects of the educational process, implementation of the system of continuous IT introduction into the educational system of Ukraine.

Key words: professional training, teaching aids, universal educational space "ACCENT", mobiSchool, innovative educational environment.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2018 р.